

ПРОВІДНІ ІДЕЇ КОНЦЕПЦІЇ МУЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ТА РОЗВИТКУ ДІТЕЙ К. ОРФА

У статті розглянуто педагогічну концепцію музичного виховання та розвитку дітей австрійського композитора, педагога, драматурга і актора К. Орфа.

Ключові слова: музичне виховання, музично-виховна концепція, елементарне музикування, шумовий оркестр, інструменти Орфа, Schulwerk

The article considers the pedagogical conception of musical upbringing and development of children of an Austrian composer, pedagogue, dramatist and actor Carl Orff.

Key words: musical upbringing, musical upbringing conception, elementary music making, jug band, Orff's instruments, Schulwerk.

Початок ХХ століття привніс значні зміни в музичне мистецтво та у музичну педагогіку. Гуманістична парадигма освіти та виховання торкнулась усіх її систем. Однією із провідних фігур того часу у галузі музики та педагогіки, був відомий австрійський композитор, педагог, драматург і актор К. Орф (1895-1982).

Дослідженню особистості та педагогічної діяльності К. Орфа присвячені наукові роботи Л. Баренбойма [5], О. Леонт'євої [3], В. Келлера [1], Є.В. Куришева [Ошибка! Источник ссылки не найден.], Т. Тютюнникової [4] та інших.

Карл Орф став послідовником Е. Жак-Далькроза. Узагальнивши його педагогічний досвід та приєднавши до нього нові тенденції у хореографічному мистецтві, педагог створив концепцію «елементарного музикування». Суть цієї концепції полягає у виявленні та розвитку музичних здібностей дітей шляхом імпровізації у музиці та рухах. Методика музикування К. Орфа поєднує у собі різні види музичної діяльності – спів із хореографічними рухами, ритмізоване читання віршів, гра на розмаїтті музичних інструментів тощо.

Із початком педагогічної діяльності К. Орфа у 1924 році, було сформовано його основні педагогічні погляди, що пізніше стали базою для його музично-педагогічної концепції. Орф приділяв багато уваги розвитку здібностей сприймання музики дітьми та розвитку їх творчих здібностей за допомогою музики та руху.

Основні положення своєї концепції музичного навчання та виховання К. Орф виклав у своїй ґрунтовній праці «Schulwerk», яка складається з 5-ти томів та спрямована на розвиток творчої діяльності дітей, який неможливий без розвитку мислення – художнього загалом, та музичного зокрема. Саме процес спонтанного, вільного музикування, як вважає педагог, дуже добре розвиває музичне мислення дітей і їх творчу діяльність, яка має відбуватись шляхом індивідуального та колективного музикування, декламації віршів, вільної імпровізації та у музично-ігровій діяльності, заснованій на музичному фольклорі – народній пісні, іграх, посівках тощо. Оскільки діти є безпосередніми в прояві почуттів і емоцій, їх прояв слугує індикатором зацікавленості у творчих діях та показником розвитку творчого мислення. Як вважає науковець Чехуніна А., «...чим яскравіша реакція, тим простіше, швидше й продуктивніше проходить процес вирішення поставлених творчих завдань, якісніше формується комплекс знань та умінь...» дитини [5, с. 91].

З метою розвитку вмінь дитини розрізняти та розпізнавати за тембром музичні інструменти, К. Орфом (спільно з К. Заксом) було розроблено та сконструйовано спеціальний інструментарій – «інструменти Орфа», що являють собою мелодійні ударні інструменти – металофони та килофони; немелодійні ударні інструменти – барабани, тон-блоки, тарілочки, дитячі литаври, кастаньети тощо; смичкові інструменти – гітари, лютні,

скрипки тощо; найпростіші духові інструменти – флейти та блок-флейти різного діапазону.

Оскільки гра на дорослих музичних інструментах не підходить дітям у зв'язку зі складною технікою гри, що відволікає та заважає дитині поринути у вільне музикування та імпровізацію, педагог вважав доцільним ввести особливі дитячі інструменти. Методика використання такого інструментарію детально викладена у «Schulwerk». Інструментарій Орфа придатний до використання дітьми, що не мають навичок гри на музичних інструментах та не є музично обдарованими [**Ошибка! Источник ссылки не найден.**].

Окрім індивідуального музикування з використанням інструментарію Орфа, існує й колективне музикування, яке розвиває не лише виконавські навички дитини, а й вчить працювати у колективі, грати в ансамблі, бути відповідальним за його спільне звучання. Колективне музикування за концепцією К. Орфа також передбачає участь дітей у постановках та театральних виступах, під час яких розвиваються їх акторські здібності та вміння у взаємодії музики з рухами, хореографією та мовленням.

Оскільки концепція музичного навчання та музикування К. Орфа створена для дітей, в її основі лежить ігрова діяльність. Саме такий вид діяльності у навчанні та вихованні приносить гарний результат, оскільки передбачає невимушену психологічно комфортну для дитини атмосферу. Це обумовлено психофізіологічними та віковими особливостями організму дитини. Ігровий підхід сприяє розвитку емоційної сфери дитини, оскільки найбільш зрозумілим, доступним та сприятливим для дитини видом діяльності є гра.

Одним з завдань концепції навчання та виховання К. Орфа є розвиток творчих навичок дитини, фантазії а імпровізаційних вмінь. З метою досягнення цього завдання, педагогом було розроблено методику створення дитячих п'єс, вправ та пісень, які легко піддаються імпровізації. Саме дитяча імпровізація лежить в основі всієї роботи К. Орфа «Schulwerk».

Основним завданням своєї концепції Орф вважав навчити дитину відтворювати почуте та створювати власні музичні твори, незважаючи на рівень музичних навичок та здібностей дитини. Метою «Schulwerk» є моделювання ситуацій, як потребують творчих навичок із використанням ігрової діяльності.

«Schulwerk» Орфа містить інструментальні вправи та варіації, мовленнєві вправи та вправи на розвиток почуття ритму, дикції та артикуляції. Значної уваги приділяється декламаційним вправам – читання віршованих текстів під музичний супровід, що сприяє розвитку уміння усвідомлювати синтез звучання музики та поезії.

Окремий розділ «Schulwerk» присвячено музично-ритмічним вправам, які передбачають відтворення музичної мелодії елементарними рухами тіла. Такий вид діяльності допомагає дитині позбутися накопиченої надлишкової енергії, розвиває фантазію, сприяє вдосконаленню навичок імпровізації та вчить розрізняти частини твору між собою та розділяти твори на частини за допомогою рухів.

Концепція музичного навчання та виховання К. Орфа сприяє підготовці дитини до музичного навчання, розвиває творчі навички та мислення через триєдність музики, руху і мови. Вищезазначене розвиває комунікативність та креативність дитини.

ЛІТЕРАТУРА

1. Келлер В. Шульверк К. Орфа и его международное значение / В. келлер// *Музыкальное воспитание в современном мире* : Материалы IX конференции международного общества по музыкальному воспитанию (ИСМЕ). М. : Советский композитор, 1973. С. 199.
2. Куришев Е.В., Куришева Л. Н. Теорія і практика музичного виховання за системою К. Орфа. К.: ІСДОУ, 1944. 72 с.
3. Леонтьева О. Карл Орф : монографія. М. : Музыка, 1984. 334 с.

4. Тютюнникова Т. Уроки музыки. Система Карла Орфа: методическое пособие для учителей музыки. М.: АСТ, 2000.
5. Чехуніна А. О. Специфіка формування художнього мислення здобувачів музичної освіти. *Інноваційна педагогіка*. 2021. Вип. 36. С.89-93.
URL: <http://ekhsuir.kspu.edu/123456789/15217>
6. Элементарное музыкальное воспитание по системе Карла Орфа: сб. статей / под ред. Л. Баренбойма. М., 1978.

Рекомендує до друку науковий керівник доцентка Чехуніна А.О.